

Srbsko

Bela Crkva, Kruščice, Češko Selo, Vršac a Gáj

V srbském Banátu se komunita Čechů usídlila v polovině devatenáctého století. Většina krajanů přišla z rumunských vesnic Gernik, Bígr, Svatá Helena a Eibenthal, kde byly těžké podmínky pro život. V roce 1837 přišli Češi z osady Penasca a založili na zelené louce vesnici Ablián, která byla ve druhé polovině 20. století přejmenována na Češko Selo, a jak název říká, žili zde převážně čeští krajané. Češi přicházeli v této době i do Kruščice, Vršace, Velikeho Srediště a Gáje. Časem se stěhovali do většího, původně německého města, Bela Crkva. Dlouho se komunita nemísila s místním obyvatelstvem, ale v posledních letech je zde mnoho smíšených manželství a český jazyk se vytrácí. Mladí lidé česky rozumí, ale moc nemluví, starší mluví česky i doma, ale s více či méně výrazným srbským akcentem a pro některé věci mají své specifické pojmenování, které je zkomoleninou češtiny a srbštiny.

O kulturní, společenský a sportovní život se starají České besedy v Bela Crkvi, Kruščici, Češku selu a v Gáji. Výuku češtiny má na starosti „český“ učitel, který také pomáhá pořádat akce Českých besed, vysílat rozhlasovou relaci Krajanka, psát do místního časopisu České besedy či komunikovat s českými úřady.

Do šedesátých let dvacátého století se čeština v srbském Banátu vyučovala ve školách a do čtvrté třídy byla výuka pouze v českém jazyku. Znovu se čeština začala vyučovat díky manželům Štěpánkovým z Brna až koncem devadesátých let minulého století. První učitel vyslaný českou vládou přišel do Srbska v roce 2000. Dnes mají děti možnost učit se češtinu přímo ve škole, nebo jim je nabízena jako zájmový kroužek před nebo po vyučování. Dospělí se scházejí k výuce večer po práci většinou v České besedě. Učitel pracuje v obcích Bela Crkva, Kruščica, Češko Selo, Vršac a Gáj.

Žáků předškolního věku a prvního stupně je 18, na druhém stupni základní školy chodí 23 žáků, středoškoláků je 9. Výuky se zúčastňují také dospělí. Ve Vršci navštěvuje kurz českého jazyka 14 posluchačů. V Kruščici se schází pěvecký sbor České besedy, který zpívá české písně. Ve městě Bela Crkva chodí na češtinu 14 dospělých.

Děti i dospělí také připravují recitační, pěvecká a divadelní vystoupení k různým příležitostem. Největší akcí srbských krajanů je třídní hudební festival *Lepota različitosti* v Kruščici, který se koná druhou neděli v červenci. V Bela Crkve pořádá místní Česká beseda mezinárodní *Festival folkoru*, na kterém také vystupují soubory Českých besed. Z posledních akcí je možno zmínit divadelní vystoupení *Masopust držíme*, nebo oživení staré slovanské tradice *Vynášení Morany*, které proběhlo na Smrtnou neděli.

Zajímavé je, že mezi dospělými, kteří se učí česky, je několik Srbů ze smíšených rodin. Některým studentům se učitel věnuje individuálně, zejména když míří do České republiky za studiem či za prací. Součástí výuky jsou i

filmové projekce. Učitel také spolupracuje s profesorem Jaromírem Lindou z bělehradské univerzity při práci pro muzeum v Českém Selu, při kompletaci knihovny v České besedě a také při sběru informací o původu a příchodu srbských Čechů z Rumunska a s českou ambasádou v Bělehradě.

O životě místních Čechů nám může hodně říci muzeum v Češku Selu či Etnokuča v Kruščici, která ukazuje opravdový styl bydlení krajanů v Srbsku.